

Az Európai Unió 2020-ban X. – Digitális szakpolitikai összefoglaló

A 2020-as év több kihívást hozott, ugyanakkor lehetőséget is teremtett az emberiség számára. Az oktatás, a politika, a szociális, gazdasági és tudományos élet is nagy változáson ment keresztül, amelynek már eddig is a kapujában álltunk, azonban a Covid-19-vírusjárvány felgyorsította a folyamatokat főként a digitális fejlődésben. A következőkben összefoglaljuk az Európai Unió 2020-as digitális szakpolitikai változásait, hiszen tavaly olyan mérföldkövek letételére került sor, amelyekkel a Von der Leyen vezette Bizottság céljainak megfelelően Európa beléphet a digitális évtizedbe.

Európai Szabályozási Keret

Az új digitális szabályozási keret megalkotása tekintetében a pandémia hajtómotort jelentett a jogalkotóknak. Természetesen túlzó az a kijelentés, miszerint a világjárvány nélkül 2020-ban a digitális politika nem esett volna át nagymértékű és előremutató fejlődésen, hiszen az azt megelőző években már javában zajlott a felkészülés, a tudományos, társadalmi és politikai szándék is megfogalmazódott. Idén a közös akarat és a nemzetközi verseny következtében megszülettek azok a döntések, amelyek a digitális ökoszisztéma kiépülését, az Európai Egységes Digitális Piac működését hivatottak az európai polgárok számára biztonságossá, a vállalkozások és tagállamok számára átláthatóvá és financiálisan is támogatottá tenni. 2020. február 19-én a Bizottság bejelentette a Digitális Európa Programot, az Európai Digitális Stratégiát, amellyel meghatározta a következő lépéseket a digitális szabályozási keret kiépítésére az európai innovációs hálózatok megalapozására. Az egységes digitális piacon túl az európai digitális szabályozási keret célja, hogy csökkentse a főként az Egyesült Államok és Kína viszonylatában megmutatkozó technológiai függőséget. A stratégia három pillérre épül: az ötéves politikai ütemtervre,

a mesterséges intelligenciáról szóló fehér könyvre¹ és az európai adatstratégiára.²

2020-ban uniós szinten a legjelentősebb digitális szakpolitikai kezdeményezések a Mesterséges Intelligencia Fehér Könyv, az Európai Elektronikus Személyazonosítási Rendszer, a Digitális Oktatás Cselekvési Terv, az Adatkormányzásról szóló jogszabálytervezet,³ valamint a Bizottság által decemberben előterjesztett Digitális Szolgáltatásokról és a Digitális Piacokról szóló jogszabálysomagok. Az Adatkormányzásról szóló joganyag⁴ (*Data Governance Act*) lehetővé teszi, hogy a nyilvános adatokhoz való hozzáférés és azok újrafelhasználása biztonságos módon növekedjen, ami kulcsfontosságú az innováció és a gazdasági fejlődés ösztönzése érdekében különösen akkor, amikor az európai kkv-k csupán 12%-a használ nagy adatokat. A Digitális Szolgáltatásokról és a Digitális Piacokról szóló tervezetek (*Digital Services Act*,⁵ *Digital Markets Act*)⁶ célja az adatplatformok, az e-gazdaság szabályozása úgy, hogy garantálja az adat létrehozója számára a digitális információ kezelésének biztonságát, egyben méltányos versenyt teremtsen a digitális piacon megjelenő szolgáltatóknak.

A Digitális Piacokról szóló tervezet az e-piaci visszaélések megszüntetésére is törekszik, mint a 2020. novemberben nagy botrányt keltett Amazon Big Data taktikája, amivel illegálisan visszaélt a piaci pozíciójával. A kibertér védelme érdekében a Kiberbiztonsági Stratégia is revízió alatt állt, az új stratégiát még a tavalyi év végével bejelentették, amelyben a digitális évtizedben a bizalom és biztonság megteremtése kapta a legfőbb szerepet.

A digitális platformokon keresztül terjedő álhírekre 2020-ban talán az előző évekhez képest is nagyobb figyelem összpontosult. A pandémia első hulláma során megjelent az infodémia kifejezés, a dezinformáció elleni küzdelemben

¹ Európai Bizottság: *Fehér könyv a mesterséges intelligenciáról: a kiválóság és a bizalom európai megközelítése* COM(2020) 65 végleges (2020. február 19.).

² Európai Bizottság: *Európai adatstratégia* COM(2020) 66 végleges (2020. február 19.).

³ Regulation of the European Parliament and of the Council on European Data Governance (Data Governance Act) COM(2020) 767 végleges (2020. november 25.).

⁴ COM/2020/767.

⁵ Javaslat. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról COM(2020) 825 végleges (2020. december 15.).

⁶ Javaslat. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály) COM(2020) 842 végleges (2020. december 15.).

számos intézkedést kezdeményeztek, új intézmények születtek. A digitális térben terjedő álhírek miatt az állampolgárok védelmének kritériumát nemcsak a digitális szabályozásokba, hanem valamennyi uniós joganyagba igyekeztek beépíteni a jogalkotók, így az Európai Demokráciáról szóló Cselekvési Tervben is megjelenik.

Politika és együttműködés

A tagállamok közötti kooperáció minden eddiginél fontosabbá vált a digitális térben is, legyen szó akár az egészségügyi adatok vagy a vállalatok transzparens és személyiségi jogoknak megfelelő elektronikus adathasználatáról. Megszületett a „Big Tech Európa trójai lovaként” is emlegetett projekt, a GAIA X, amely az európai adatföderáció felé mutató biztonságos adatteret jelenthet. Mindez alapján feltehetjük a kérdést, hogy a digitális térben Európa a föderális államkapcsolatok felé halad-e jelenleg.

A nemzeti és szupranacionális érdekcsoportok tevékenységén túl a vállalati szféra túlszabályozottság elleni lobbitevékenysége is aktív volt, noha a globális vállalatok több esetben felismerték a fontosságát a digitális tér puha szabályozásának, így tett Zuckerberg is, amikor májusban felkérte a Bizottságot a platform szféra szabályozására.

A digitális diplomácia is fontosabbá vált, mint valaha, főként az uniós tagság szempontjából kiemelten nagy jelentőségű tárgyalási sorozat alatt, a 2020-as brexitegyezés vitájában, hiszen tíz európai vállalat közül hat továbbít adatot az EU és az Egyesült Királyság között. A digitális diplomácia más kontextusban jelentheti azt is, hogy a diplomáciai és érdekképviselői tevékenységek a digitális térben folytak 2020-ban, amire az Európai Parlament plenáris ülései is berendezkedtek.

A digitális technológiák részben a pandémiával egyező jeleket mutatnak, hiszen átlépik a személyek és az országok, sőt kontinensek között húzódo határokat, ami felhívja a figyelmet a nemzetközi együttműködés fontosságára és megmutatja a *techplomacy* értékét.

Költségvetés

2020-ban a globális verseny miatt fontos politikai esemény, az amerikai elnökválasztások is bebizonyították, hogy a technológiai fejlesztés a politikai

gondolkodás rivaldafényébe került. Az új, Biden–Harris-adminisztráció 300 milliárd dolláros szövetségi beruházást javasolt az áttörést jelentő technológiákhoz, úgymint a mesterséges intelligenciához, és újból a kutatásra és fejlesztésre kívánnak összpontosítani. Kampányukban arról is beszéltek, hogy 20 milliárd dollárt fektetnek be a széles sávú infrastruktúra vidéki térségekbe történő eljuttatásába. Az amerikai példa mellett az EU alkalmazkodik a Covid-19 utáni digitális menetrendjéhez, ahol az Európai Bizottság csaknem 150 milliárd eurót különített el a tagállamok digitális kiadásaira. 2020-ban a digitalizációra fordított figyelem azért is meghatározó, mert tavaly fogadta el az Unió a következő hétéves költségvetési keretét, amelyben a Digitális Stratégia végrehajtására 8,2 milliárd eurót különített el az Unió, amely a korábbi ciklusokhoz képest magasabb összeg, azonban világviszonylatban még mindig alacsonynak mondható. A fenntartható és klímasemleges ökoszisztéma működtetésében szintén nagy szerep jut a digitalizációnak, hiszen a kibertér felesleges károsanyag-kibocsátástól tud mentesíteni.

Magyarország

Az Unió 2020-ban is kiadta legfrissebb felmérését a digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutatót (DESI) és a Women in Digital (WiD) indexet. A Covid-19-világjárvány megmutatta, mennyire fontosak lettek a digitális eszközök a tagállamok gazdaságai számára, valamint azt is, hogyan tartják fenn a hálózatok, az adatok, az MI, a szuper-számítástechnika, valamint az alap- és haladó szintű digitális készségek a társadalmat azáltal, hogy biztosítják a munkavégzést, a vírus terjedésének nyomon követését, valamint a gyógyszer- és vakcinakutatás meggyorsítását. A 2020-as digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató alapján Magyarország a 28 uniós tagállam között a 21. helyen áll. Az ország eredményei az elmúlt néhány évben nagyjából az uniós átlagnak megfelelő ütemben javultak.

A nemzetközi digitális fejlődés mellett 2020-ban Magyarországon is fontos változásokat tapasztalhattunk, hiszen többek között megjelent a Mesterséges Intelligencia Stratégia 2020–2030, elindultak a becsatlakozási folyamatok az Európai Digitális és Innovációs Hálózatba, elkészült az új digitális keretstratégia tervezete, a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség létrehozásával, valamint a magyar társadalom digitális készségének fejlesztését a Mesterséges Intelligencia Kihívással is igyekszik támogatni az MI Koalíció.

2020 összegezte

A digitális szakpolitika fejlődési dinamikája 2020-ban felgyorsult, az év első felében meghatározott kodifikációs irányok az év végére beértek, így november–december hónapban rendkívüli mértékű szabályozási anyag előkészítési munkálatai fejeződtek be, amelyek 2021-ben a rendes jogalkotási folyamattal várhatóan le is zárulnak, és alkalmazásuk megkezdődik. Európa digitális kivirágzásának éve elé nézünk 2021-ben – haladunk a „digitópia” felé –, azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a világversenyben még mindig követő szerepben áll a kontinens a digitális fejlettség tekintetében. Már azt is világosan látjuk, hogy a digitális átalakulás lehet a kulcs a poszt-Covid-korszak gazdasági újjáépítéséhez.

2021. január 12.

Felhasznált irodalom

- A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *Európai adatstratégia* COM(2020) 66 végleges (2020. február 19.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0066>
- Európai Bizottság: *Fehér könyv a mesterséges intelligenciáról: a kiválóság és a bizalom európai megközelítése* COM(2020) 65 végleges (2020. február 19.). Online: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_hu.pdf
- Javaslat. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály) COM(2020) 842 végleges (2020. december 15.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0842>
- Javaslat. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról COM(2020) 825 végleges (2020. december 15.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825>
- Regulation of the European Parliament and of the Council on European Data Governance COM(2020) 767 végleges (Data Governance Act) (2020. november 25.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0767>